

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Nr.
Į 2023-08-21 Nr. (1.16 E) 7R-3260

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.46, 2.47, 2.54, 2.57, 2.62, 2.63, 2.64, 2.66, 2.68, 2.70 ir 2.184 straipsnių pakeitimo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų projektus, teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.46, 2.47, 2.54, 2.57, 2.62, 2.63, 2.64, 2.66, 2.68, 2.70 ir 2.184 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

1. Minėtu projektu keičiamo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.46 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad „5. <...> Viešojo juridinio asmens steigimo dokumentai, kurie tvirtinami, keičiami valstybės ar savivaldybių institucijų teisės aktais, netenka galios, jeigu šių teisės aktų identifikaciniai kodai Teisės aktų registre, kai jie šio kodekso nustatytais atvejais privalo būti pateikti juridinių asmenų registrui, nebuvo pateikti juridinių asmenų registrui per šešis mėnesius nuo teisės akto įsigaliojimo dienos.“.

Mūsų nuomone, be to, kad siūlomas reguliavimas abejotinas atitiktis konstituciniams teisinės valstybės, įstatymų viršenybės principams, jis yra ydingas dėl toliau nurodytų priežasčių:

- Konstitucinis Teismas 2010 m. vasario 9 d. nutarime yra konstatavęs, kad visos norminio teisės akto dalys (taip pat priedėliai) sudaro vieną visumą, tarpusavyje yra neatskiriama susijusios ir turi vienodą teisinę galią; priedėlių atskirti nuo teisės akto negalima, nes, keičiant juose konkrečiai išdėstytą turinį, keičiasi ir viso norminio teisės akto turinys. Tai reiškia, kad kai viešieji juridiniai asmenys veikia pagal įstatymus (CK 2 46 straipsnio 3 dalis), CK 2.46 straipsnio sukeliamos teisinės pasekmės (dokumento negaliojimas) reiškia viso įstatymo negaliojimą – tiek tų nuostatų, kuriomis steigiamas juridinis asmuo, tiek tų, kuriais reglamentuojami kiti teisiniai santykiai, nepriklausomai nuo to ar viešąjį juridinį asmenį steigiančios nuostatos reglamentuotos pačiame įstatymo tekste, ar jo prieduose.

- Teisės doktrinoje laikomasi nuomonės, kad teisė *ex post* nuneigti priimto įstatymo galią gali būti suteikiama tik tam pačiam teisėkūros subjektui arba specialioms išskirtinę kompetenciją turintiems subjektams – tautai, teisėkūrą prižiūrintiems subjektams ar, pavyzdžiui, specialios kompetencijos teismams. Pagal siūlomą reguliavimą, įstatymo, kuriuo steigiamas viešasis juridinis asmuo, negaliojimą sąlygotų poįstatyminis reguliavimas, t. y. teisės taikymo akto – administracinio sprendimo dėl juridinio asmens registravimo nebuvimas. Sistemškai vertinant konstitucinę jurisprudenciją manytina, kad toks reguliavimas neatitinka teisės aktų hierarchijos reikalavimų. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad poįstatyminiu reguliavimu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (žr. Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimą).

- Realizuojant siūlomas nuostatas iš teisinės sistemos būtų eliminuojamos ne tik konkretaus juridinio asmens steigimą reglamentuojančios nuostatos, bet ir visos kitos teisės akto nuostatos (įskaitant normines). Iš siūlomo teisinio reguliavimo neaišku, kokiomis priemonėmis turėtų būti saugomi ir ginami asmenų teisėti lūkesčiai ir atlyginama kylanti žala, jei, kartu su tokio teisės akto nuostatomis netektų galios ir kitos nuostatos, nustatančios asmenų subjektines teises (kai kuriais atvejais ir pareigas) ar jų įgyvendinimo tvarką.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlytume atsisakyti CK 2.46 straipsnio 5 dalies pakeitimo. Manome, kad, viena vertus, CK 2.63 straipsnio 1 ir 2 dalių teisinis reguliavimas yra pakankamas be papildomų 2.46 straipsnio 5 dalies pakeitimų, kita vertus, skirtingas viešųjų juridinių asmenų steigimo procedūrų nustatymas priklausomai nuo to ar jie steigiami teisės aktu, ar ne, yra objektyviai pateisinamas, kadangi valstybės ar savivaldybių institucijų teisės aktais steigiamų juridinių asmenų pavišėjimas dalinai atliekamas skelbiant šiuos teisės aktus Teisės aktų registre.

Jeigu visgi būtų nuspręsta neatsisakyti CK 2.46 straipsnio 5 dalies pakeitimo, siūlytume reguliavimą tikslinti:

- reglamentuoti priemones, kuriomis būtų saugomi ir ginami asmenų teisėti lūkesčiai ir atlyginama kylanti žala, jei, kartu su tokio teisės akto nuostatomis netektų galios ir kitos nuostatos, nustatančios asmenų subjektines teises (kai kuriais atvejais ir pareigas) ar jų įgyvendinimo tvarką;
- paskirti instituciją, kuri atliktų teisės aktų, kuriais steigiami juridiniai asmenys ir kurių identifikaciniai kodai Teisės aktų registre nebuvo pateikti juridinių asmenų registrai per nustatytą terminą stebėseną ir registravimą bei, atitinkamai, pripažinimą netekusiais galios. Manytume, kad tai galėtų pareikalausiti atskiros procedūros, kurią siūlytume reglamentuoti teisėkūrą reglamentuojančiuose teisės aktuose – Lietuvos Respublikos Seimo statute, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme ar pan.;
- atsižvelgiant, į tai, kad 2.46 straipsnio 5 dalyje naudojama formuluotė „nebuvo pateikti juridinių asmenų registrai per šešis mėnesius nuo teisės akto įsigaliojimo dienos“ yra tęstinio pobūdžio (praėjęs 6 mėnesių terminas bus praėjęs kiekvieną paskesnę dieną *ad infinitum*) ir todėl apima laikotarpį tiek iki šio siūlomo reguliavimo įsigaliojimo, tiek po jo, CK pildytinas įgyvendinamosiomis nuostatomis, įpareigojančiomis Vyriausybę ar jos įgaliotą instituciją peržiūrėti visus priimtus teisės aktus, kuriais buvo įsteigty, bet juridinių asmenų registre neįregistruotų juridinių asmenų, ir pašalinti juos iš teisės aktų sistemos.

Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo Nr. I-1113 6, 7, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

2. CK 2.46 straipsnį siūloma papildyti ketvirtąja dalimi, kurioje nurodoma, kad Teisės aktų registre skelbiami valstybės ar savivaldybių institucijų teisės aktai, kuriais *tvirtinami, keičiami ar pripažįstami netekusiais galios* viešojo juridinio asmens steigimo dokumentai. Biudžetinių įstaigų įstatymo Nr. I-1113 6, 7, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu keičiamose Biudžetinių įstaigų įstatymo (toliau – BĮ) 6 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatoma, kad steigiamos biudžetinės įstaigos *nuostatus rengia ir tvirtina* teisės akte, kuriuo steigiama biudžetinė įstaiga, nurodyta savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija ir kad *pakeistus* biudžetinės įstaigos *nuostatus* tvirtina savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija. Kyla abejonių dėl BĮ 6 straipsnio 5 dalies formuluotės „*pakeistus* biudžetinės įstaigos *nuostatus*“, kadangi nėra aišku kas turima mintyje – parengtas nuostatų pakeitimo projektas ar biudžetinės įstaigos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos priimtas teisės aktas, kuriuo yra pakeičiami nuostatai. Pavyzdžiui, biudžetinių įstaigų, kurių nuostatus tvirtina Vyriausybė, atveju, šie nuostatai bus laikomi pakeistais tuomet, kai bus priimtas ir nustatyta tvarka įsigalios Vyriausybės nutarimas dėl nuostatų pakeitimo, o ne tuomet kai bus parengtas nuostatų pakeitimo projektas. Be to, jei įstatymas numato, kad tam tikros biudžetinės įstaigos nuostatai yra tvirtinami Vyriausybės nutarimu, jie negalės būti pakeisti ar pripažinti netekusiais galios, pavyzdžiui, ministro įsakymu. Taigi, šiuo atveju galima daryti išvadą, kad BĮ 6 straipsnio 5 dalyje nustatomas teisinis reguliavimas yra abejotinas loginiu požiūriu ir gali būti vertinamas kaip nekuriantis pridėtinės teisinio reguliavimo vertės.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome BĮ 6 straipsnio 4 dalyje nustatyti, kad steigiamos biudžetinės įstaigos nuostatus rengia ir tvirtina, *o vėliau juos keičia ar pripažįsta netekusiais galios*, teisės akte, kuriuo steigiama biudžetinė įstaiga, nurodyta savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija, o 6 straipsnio 5 dalies nuostatų atsisakyti kaip perteklinių.

Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 5, 6, 8, 15 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

3. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 5, 6, 8, 15 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu keičiamo Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo (toliau – VĮ) 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta, kad jeigu steigėja yra valstybė ar savivaldybė, turi būti nurodyta valstybės ar savivaldybės institucija, kuriai pavedama atstovauti steigėjai.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 9 punkte nurodyta, kad *savivaldybės meras įgyvendina juridinio asmens dalyvio turtines ir neturtines teises bei pareigas*. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad *savivaldybės turtines ir neturtines teises juridiniuose asmenyse įgyvendina savivaldybės vykdomoji institucija*. Atsižvelgus į minėtas nuostatas, Vidaus reikalų ministerijos parengtame ir Lietuvos Respublikos Seimui pateiktame Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 pakeitimo įstatymo projekte (TAIS Reg. Nr. XIVP-2835) nauja redakcija dėstoma Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo (toliau – VĮ nauja redakcija) 5 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad *savivaldybė viešosios įstaigos steigėjo, savininko ar dalininko teisės ir pareigas įgyvendina per savivaldybės merą*, išskyrus tas viešosios įstaigos steigėjo ir savininko teisės ir pareigas, kurios yra priskirtos savivaldybės tarybos išimtinai ir paprastajai kompetencijai (jeigu paprastosios savivaldybės tarybos kompetencijos įgyvendinimo savivaldybės taryba nėra perdavusi savivaldybės merui). VĮ naujos redakcijos 6 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad *jeigu steigėja yra valstybė, steigėją atstovauja ir valstybės, kaip viešosios įstaigos savininkės ar dalininkės, teisės ir pareigas įgyvendina Vyriausybės nutarimu dėl viešosios įstaigos steigimo ir valstybei nuosavybės teise priklausančio turto investavimo įgaliota valstybės įstaiga, o jeigu steigėja yra savivaldybė, steigėją atstovauja ir savivaldybės, kaip viešosios įstaigos savininkės*

ar dalininkės, teisės ir pareigas įgyvendina savivaldybės meras. VII naujos redakcijos 7 straipsnyje, kuriame reglamentuojamas steigimo sutarties turinys, reikalavimas nurodyti savivaldybės, kaip steigėjos, teisės ir pareigas įgyvendinančią įgaliotą instituciją nėra numatytas, nes ši institucija yra tiesiogiai įvardinta Vietos savivaldos, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymuose (taip pat ir VII naujos redakcijoje), ji nėra paskiriama.

Atsižvelgdami į minėtas Vietos savivaldos, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymų (taip pat ir VII naujos redakcijos) nuostatas, siūlytume įvertinti galimybę patikslinti VII 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas. Jei būtų atsižvelgta į siūlymą, atitinkamai turėtų būti patikslinta ir šiuo metu galiojančios VII redakcijos 4 straipsnio 4 dalis.

Vidaus reikalų viceministras (-ė)

A. Vitkauskienė, tel. (8 5) 271 8747, el. p. alvija.vitkauskiene@vrm.lt

V. Vaškelis, tel. (8 5) 271 8274, el. p. virginijus.vaskelis@vrm.lt